

# Delliknäs – ett fjällhemman i väglöst land

- inventerat med landskapsinventeringens metod



LÄNSSTYRELSEN I  
NORRBOTTENS LÄN

# Inventering med landskapsinventeringens metod

## Delliknäs

Arjeplogs kommun, Norrbottens län

**Författare: Kerstin Lundin-Segerlund**

*Produktion:* Länsstyrelsen i Norrbottens län

*Postadress:* Länsstyrelsen i Norrbottens län

971 86 Luleå

*Redigering:* Kerstin Lundin-Segerlund, Sara Borgström, länsstyrelsen

*Layout av omslag:* Sara Borgström , länsstyrelsen

*Foton:* Sara Borgström

Luleå 2001

# Innehåll

<b>INNEHÅLL</b> .....	<b>3</b>
<b>SAMMANFATTNING</b> .....	<b>4</b>
<b>ADMINISTRATIVA UPPGIFTER</b> .....	<b>5</b>
FYSISK PLANERING OCH FÖRORDNANDEN .....	5
FÄLTINVENTERING .....	5
<b>LÄGE OCH OMFATTNING</b> .....	<b>6</b>
<b>TOPOGRAFI</b> .....	<b>6</b>
<b>KÄLLMATERIAL</b> .....	<b>7</b>
ORTNAMN .....	7
FORNLÄMNINGAR.....	7
LANTMÄTERIAKTER .....	7
<b>BEBYGGELSEUTVECKLING</b> .....	<b>8</b>
KAMERAL UTVECKLING .....	8
MARKANVÄNDNING, BEBYGGELSE OCH RUMSLIG ORGANISATION .....	8
<b>BEVARADE DRAG OCH STRUKTURER</b> .....	<b>10</b>
<b>SAMMANFATTANDE KARAKTÄRISTIK</b> .....	<b>12</b>
<b>VIKTIGA AGRARHISTORISKA VÄRDEN</b> .....	<b>13</b>
<b>REFERENSER</b> .....	<b>14</b>
LITTERATUR.....	14
TRYCKTA KÄLLOR.....	14
OTRYCKTA KÄLLOR.....	14

## **Sammanfattning**

Delliknäs, som ligger ovanför odlingsgränsen i södra delen av Arjeplogs kommun, är exempel på ett olaga fjällnybygge som togs upp på 1890-talet. Den bebyggelse som ännu finns kvar på platsen eller som återuppbyggts ligger här i karaktäristiskt läge i övre delen av en sydvästsluttning. Nybygget visar på en ekonomi som baserats på boskapsskötsel, åkerbruk, jakt och fiske och där man levde av självhushåll. Tack vare den goda tillgången på naturliga ängsmarker i omgivningarna var nybygget tämligen välmående. De naturliga strandängarna var även en viktig lokaliseringsfaktor för bebyggelsen liksom den finkorniga moränen och det skyddade läget mot frost högt uppe i sluttningen. På nybygget och i dess omgivningar finns många spår och lämningar som tydligt visar på de tidigare levnadsvillkoren och markanvändningen på nybygget.

## Administrativa uppgifter

<i>Namn:</i> Delliknäs	<i>Berörd</i>	<i>enhet:</i>	Delliknäs
<i>Församling:</i> Arjeplog (25 06 71)	<i>Socken:</i>	Arjeplog	(0160)
<i>Kommun:</i> Arjeplog (2506)	<i>Tingslag:</i>		Piteå
<i>Län:</i> Norrbotten (BD 25)	<i>Landskap:</i>	Lappland	(La)

### Fysisk planering och förordnanden

Området berörs av Miljöbalkens 3:e och 4:e kapitel och är skyddat som naturreservat och utpekat som riksintresse, (K1, N1 för natur- och kulturmiljövården). Området är även utpekat som regional kulturmiljö, (nr 8, Laisälven), bevarandeområde för odlingslandskapet, (Delliknäs, nr 06-11, klass 1), samt ängs- och hagmarksobjekt (Delliknäs nr 10, klass 4).

### Fältinventering

Fältarbetet och föreliggande rapport har utarbetats av Kerstin Lundin-Segerlund vid länsstyrelsen i Norrbottens län. Fältarbetet genomfördes 1999-06-14 – 1999-06-17. Den inventerade arealen uppgår till ca 30 hektar och sammanlagt har 2,5 dagar disponerats för inventeringen.



Figur 1. Norrbottens län med kommungränser. Delliknäs är rödmarkerat.

## Läge och omfattning

Delliknäs ligger ovanför odlingsgränsen i södra delen av Arjeplogs kommun och är beläget på vattendelaren mellan Laisälven och Dellikälven på Arjeplogs kronoöverloppsmark (figur 1). Närmaste vägförbindelse ligger ca 4 kilometer bort på östra sidan Laisälven och närmaste samhälle är Laisvalls by, ca 1,5 mil uppströms Laisälven. Avståndet till kommuncentrat, som är Arjeplog är ca 35 kilometer fågelvägen (figur 2). Det undersökta området upptar drygt 30 hektar av nybyggets yta. Nybyggets totala yta uppgår till ca 372 hektar (den avvittrade arealen), men ursprungligen har närmare 600 hektar legat under nybygget.

Delliknäs tillhör förfjällsregionen Inre Lappland (*Vårt hävdade Norrbotten* 1993).

## Topografi

Delliknäs ligger i förfjällsområdets kuperade terräng på en nivå av 550-570 meter över havet, vilket är högt över högsta kustlinjen. Terrängen stiger mot nordväst med flera högre fjälltoppar på nivåer över 800 m ö h. Moränen i området har därmed inte utsatts för svallning. Jordarterna utgörs av osorterad morän och torv och den bottenmorän som förekommer på höjder och sluttningar är mer sönderkrossad än den övriga ytmoränen, vilket gör den mer odlingsbar (SNA 1994). Moränen är av lokalt ursprung med ett betydande innehåll av fjällbergarter. Torven består dels av översilningstorvmark i de norra delarna av området, dels av en plan startorvmark i väster (koncept H. Diettrich). Översilningstorvmarken är utdikad och har använts som jordbruksmark. Längre bort belägna torvmarker har även nyttjats för myrslätter.

Den bebyggelse som fortfarande finns kvar i området ligger i sydvästsluttningens övre del.

Vegetationen består av barrskog av frisk ristyp, dvs. tall- och granskogar med inslag av lövträd, företrädesvis björkar, och ett bottenskikt av mossor, blåbär, lingon och kråkbär. Utmed älvarna, bäckar och myrmarker växer frodig örtvegetation (Vegetationskarta 1992).



Figur 2: Visar ett utsnitt ur röda kartan, till höger syns Arjeplog, Delliknäs är markerad med en röd punkt i vänstra kanten.

# Källmaterial

## Ortnamn

Delliknäs ligger i det område som tidigare utgjorde Pite lappmark och som ursprungligen hade samiska ortnamn. Dagens ortnamn och eller stavningen av dessa har dock ett relativt stort inslag av svenska namn eller en blandning av svenska och samiska. Namnen speglar i hög grad den svenska kolonisation som ägt rum i området.

Namnet Delliknäs är ett naturnamn med koppling till Dellikälven, dvs. näset vid Dellikälven.

## Fornlämningar

Inom närområdet till Delliknäs finns ett 30-tal fornlämningar. Fornlämningarna har ingen agrarhistorisk relevans utan utgörs av förhistoriska boplatslämningar, härdar och ett fångstgropssystem (R 1830-1847). Från historisk tid finns bebyggelselämningar och lämningar efter odling (enstaka timrade ängslador, lämningar efter husgrunder, ett röjningsröse), samt vid Laisälven lämningar efter timmerflottning, (stenarmar och rester efter flottarkojor). En specialinventering genomfördes i området 1997 av Silvermuseet i syfte att utreda hur fornlämningsbeståndet och de kulturhistoriska lämningarna såg ut i aktuellt område.

## Lantmäteriakter

Det kartmaterial som i huvudsak utgjort underlag för inventering och analys av bebyggelseutvecklingen är en avvitringsakt från år 1911 i skala 1:20 000 framtagen av O.A. Bergström (figur 3).



Figur 3: Utsnitt ur avvitringsakten från 1911, inägan samt de närmast belägna utängarna.

# Bebyggelseutveckling

## Kameral utveckling

Delliknäs togs upp som olaga nybygge 1892 av nybyggaren Anton Karlsson med familj. Familjen som bestod av Anton Karlsson, hustru Amanda och sex barn, (varav äldsta sonen Karl Emanuel var sexton år), kom från Haraliden i Norsjö socken i Västerbottens län. Den väg som familjen fick färdas för att ta sig till Delliknäs var 16 mil lång genom väglöst land. (Figur 6)

Anton Karlsson lär ha köpt nybygget av en hästhandlare Norin från Jörn som timrat upp ett litet skjul i Delliknäs (Hedman 1987:6). Det finns dock inga skrivna papper som kan bekräfta köpet. Däremot finns i landsarkivet i Härnösand en begäran att få anlägga nybygge av lägenheter på båda sidor av Dellikälven 1855 av en Fredric Laestander (Supplikdiariet 1855, nr 401). Delliknäs var olaga bebyggelse fram till 1915, då länsstyrelsen gav tillstånd till ägarna att bo kvar i Delliknäs.

I samband med efteravvittringen blev Delliknäs 1918 ett så kallat frälsetorp utan åsatt mantal. Nybyggarna blev därmed frälsta från den olaga bebyggelsen. Efteravvittringen, som inleddes 1911, omfattade den bebyggelse som anlagts utan tillstånd ovanför odlingsgränsen. Innehavaren av den olaga bebyggelsen tilldelades skog och mark, men fick inte ansluta sig till allmanningen. För att tilldelas mantal måste den tilldelade arealen uppgå till 800 hektar. I fallet Delliknäs tilldelades de registrerade ägarna, som då var Anton Karlsson och sonen Karl Emanuel, en areal av 372 hektar.

Det första bostadshuset på Delliknäs nr 1 färdigställdes på 1890-talet. Härefter tillkom i början av 1900-talet ytterligare ett bostadshus, (i samband med att Karl Emanuel gifte sig 1908 med Tekla Vännberg). Utöver äldste sonen Karl Emanuel, stannade som vuxna även en yngre broder, (Johan Anton), och en yngre syster, (Hanna Paulina), kvar på nybygget. 1916 köpte Hanna Paulina 1/3 av Delliknäs nr 1 av sina föräldrar och 1919 köpte brodern Johan Anton den andra tredjedelen av frälsetorpet Delliknäs nr 1. (Piteå tingsrätt, köpebrev 1916 och 1919) Sedan tidigare ägde Karl Emanuel en tredjedel av Delliknäs nr 1. Omkring 1925 bodde sammanlagt 15 personer på nybygget, varav tio barn. Karl Emanuel och Hanna Paulina hade fem barn vardera, och Johan Anton var ogift, vilket han förblev fram till sin död 1927. Föräldrarna Anton och Amanda Karlsson, som den sista tiden bodde på "undantag" hos sina barn, dog 1918 respektive 1922. Vid andra världskrigets början uppfördes det tredje och sista bostadshuset i Delliknäs. Det var i samband med att tre av Karl Emanuel och Tekla Antonssons barn med familjer flyttade tillbaka till Delliknäs (Hedman 1987).

Strax efter andra världskriget övergavs i stort sett hela nybygget och kvar blev endast ett hushåll. I samband med inställt laga skifte på frälsetorpet Delliknäs nr 1 år 1952-53 var det senast uppförda bostadshuset bebott endast sommartid och de tillhörande ekonomibyggnaderna var mycket förfallna (LM Luleå, akt 802). 1963 lämnade den sista familjen Delliknäs (Hedman 1987:13) och nybygget nyttjades inte ens säsongsvis längre.

## Markanvändning, bebyggelse och rumslig organisation

Nybygget anlades i sydläge och så högt upp som möjligt i slutningen för att undvika tidiga frostnätter. Vattenförsörjningen tillgodosågs genom de kallkällor och den bäck,



Torbäcken, som ligger ca 800 meter väster om nybygget. Den första byggnaden som uppfördes bestod av ett rum kombinerat med fähus. Det första bostadshuset, (från 1890-talet), var timrat i ett och ett halvt plan med ytterväggar klädda av spån.

Närmast bebyggelsen bröts åkertegar för foder-, korn och potatisodling upp. Här fanns även flera sk. hårdvallsängar där naturligt gräsfoder togs tillvara. Utöver hårdvallsängarna kring själva nybygget fanns vid Torbäcken, samt vid både Dellikälven och Laisälven flera naturliga strandängar, sk sidvallsängar. Ända en mil upp efter Dellikälven hade man naturliga slåtterängar. Runt nybygget och vid Dellikälven nyttjades även myrar för slåtter. Ängsmarken gav 1911 drygt 17 lass hö. På slåtterängar, slåttermyrar och odlingar uppfördes lador och höet hässjades på trähässjor.



Figur 4: Utsnitt ur flygbild med de olika byggnaderna markerade

I kartmaterialet till skifteshandlingarna framgår inte om och hur inägomarken och utängarna varit inhägnade. Att inägomarken varit inhägnad framgår dock i bevarade fotografier över nybygget som visar på trögärdesgårdar i gränsen mellan inägomarken

och den omgivande skogen, samt separat inhägnade åker och ängsvretar inom själva inägomarken.

På nybygget anlades efterhand ytterligare två boningshus och ett flertal ekonomibyggnader (bastu för torkning av kornet, kornbod för lagring av säden, tröskloge, jordkällare, två bagarstugor, en smedja, tre ladugårdar/fähus och två sommarladugårdar). Vid bäcken byggdes en vattendriven kvarn och spånhyvel. På Arjeplogs kyrkplats hade familjen en kyrkstuga som Anton Karlsson uppförde och där övernattade familjen under kyrkhelgerna.

Åkertegarna kring bebyggelsen var naturanpassade och utgjordes av sandmylla som var lätt att bruka. Längre ner i slutningen dikades myrmarker ut för odling av foder till boskapen. 1911 uppgick åker- och odlingsmarken till 8 hektar, varav drygt tre hektar utgjordes av lina. Åkermarken gav 26 lass hö. Med tiden utvidgades åkermarken och myrodlingarna ytterligare några hektar till att slutligen omfatta ca 10 hektar (LM Luleå, akt 802). Efter 1927 stagnerade utvecklingen av nybygget. De odlingar som fanns klarade sig de återstående två familjerna på, (Karl Emanuels och Hanna Paulinas familjer), och inga nya odlingar togs därför upp.

Under en kort period hölls skolundervisning på nybygget. År 1919 ålades Karl Emanuel att bygga skolbänkar för skola i Delliknäs. Skolundervisningen startade vårterminen 1920 och pågick 1 ½ år framåt. Antalet elever var sex barn, varav tre kom från Båtsjaur tillsammans med lärarinnan. Dessa inackorderades hos Karl Emanuel.

Vid andra världskrigets början flyttade tre av barnen till Karl Emanuel och Tekla Antonsson med sin familjer tillbaka till Delliknäs. Det var vid den här tiden som det sista bostadshuset uppfördes här. Att familjerna flyttade tillbaka berodde på att det i Delliknäs fanns möjlighet att försörja sig inom självhushållningens rammar. När kriget slutade flyttade de flesta från nybygget.

Efter 1963 då den sista familjen slutade att vistas sommartid på nybygget låg odlingsmarken och bebyggelsen öde ända in på 1990-talet. De flesta byggnaderna hann under den perioden att kraftigt förfalla och många rasade samman. De gamla odlings- och ängsmarkerna kring bebyggelsen började också att växa igen. Sedan första halvan av 1990-talet har restaureringsinsatser pågått på nybygget och flera byggnader har återuppbyggts och delar av odlings- och ängsmarken hävdas åter genom slätter. Under år 2000 har inägomarken införlivats i Laisdalens urskogsreservat.

## **Bevarade drag och strukturer**

I Delliknäs ligger det som återstår av bebyggelsen kvar i ursprungliga lägen uppe i sydslutningens övre del. Den äldsta gårdsgruppen med boningshus, bagarstuga och ladugård har under 1990-talet återuppbyggts i till stora delar autentiskt skick (Figur 5). Även det boningshus som uppfördes i början av 1900-talet har varit föremål för restaureringsinsatser, liksom enstaka ekonomibyggnader på inägomarken. En del byggnader har dock helt rasat samman och i vissa fall återstår endast husgrunden efter den tidigare byggnaden, (bl. a efter smedja och bastu).

Den odlingsmark som omger bebyggelsen kan i stora drag kännas igen i avvittringskartan från 1911. De åkermarker som tillkommit härefter är belägna i östra delen av inägomarken i anslutning till Karl Emanuel och Teklas gård. (LSK nr B2, B20, B85 samt delar av B1). I kanten av åkermarken samt i intilliggande skog ligger spridda odlingsrösen och stentippar, som på stenstorleken och rösenas/tipparnas utseende visar att man både burit och kärrat stenarna då man rensat tegarna från sten. Odlingsmarken har inte brukats sedan 1950/60-talet och detsamma gäller för hårdvallsängarna kring gårdstunen, vilket gör att sly har trängt in på markerna. Under 1990-talet har röjningsinsatser utförts på inägomarken och under de senaste åren har ytor fläckvis slagits i de permanenta vallarna och hårdvallsängarna kring gårdsbebyggelsen på nybygget. .

Nere vid Torbäcken ligger lämningarna efter den skvaltkvarn med tillhörande fördämningsvallar som nybyggarna byggde för att mala det korn som skördades på åkrarna till mjöl (LSK nr B62). Här själkades även stickor till väggar (äldsta bostadshuset) och tak i en vattendriven spånhyvel.

För att kunna hålla boskapen och kringströvande renar från inägomarken har inägorna tidigare varit inhägnade, men numera finns endast enstaka rester efter förmlutande trädgårdsgräddor bevarade i kanten mellan den öppna marken och skogen (LSK nr B86-88). Mellan Karl Emanuels gård och föräldragården, (det äldsta bostadshuset) leder en anlagd väg med bitvis stensatt terrasskant där lutningen är som störst i slutningen.

Så länge det fanns fast bosättning på nybygget var slåttern på ströängar ett viktigt komplement till höbärgningen på inägomarken. På utmarkerna finns många spår efter denna slåttern i form av fallfärdiga lador, hässjerester och rester efter trädgårdsgräddor, som fredat slåtteren eller slåttermynen från kringströvande renar. Dessutom finns delar av de slåtterstigar som tidigare ledde ner till Laisälven respektive Dellikälven bevarade (LSK nr B84 och B89). Att även skogen varit en viktig resurs kan utläsas av de spår efter plockhuggning som finns kvar i skogen närmast nybygget.



Figur 5: De restaurerade byggnaderna i den äldsta gårdsgruppen, Anton och Amandas hus. Ladugård, bagarstuga och boningshus (nertill från vänster) I överkanten syns Jonas och Hannas hus.

## Sammanfattande karaktäristik

Delliknäs fjällnybygge ligger ovanför odlingsgränsen, som drogs upp 1867 i samband med avvitrningen. Odlingsgränsen var gränsen till de områden som uteslutande skulle användas som renbetesland, med undantag för den mark som behövdes för redan etablerade nybyggen. Delliknäs kom därför att bli ett olaga nybygge, eftersom skriftligt tillstånd att ta upp nybygget saknades. Först långt senare blev nybyggarna "frälsta" från den olaga bebyggelsen och de fick tillstånd att bo kvar, samt tilldelades skog och mark. Detta skedde vid efteravvittringen, som inleddes 1911 och omfattade den bebyggelse som anlags utan tillstånd ovanför odlingsgränsen.

Den första gårdsbebyggelsen i Delliknäs uppfördes på 1890-talet av Anton Karlsson med familj. Härfter tillkom efterhand ytterligare två gårdar med tillhörande ekonomibyggnader. Efter föräldrarnas död omkring 1920 kom de tre kvarvarande barnen, Karl Emanuel, Johan Anton och Hanna, att bilda grunden för den fortsatta befolkningsutvecklingen på nybygget. Som mest bodde det i mitten av 1920-talet 15 personer samtidigt på nybygget.

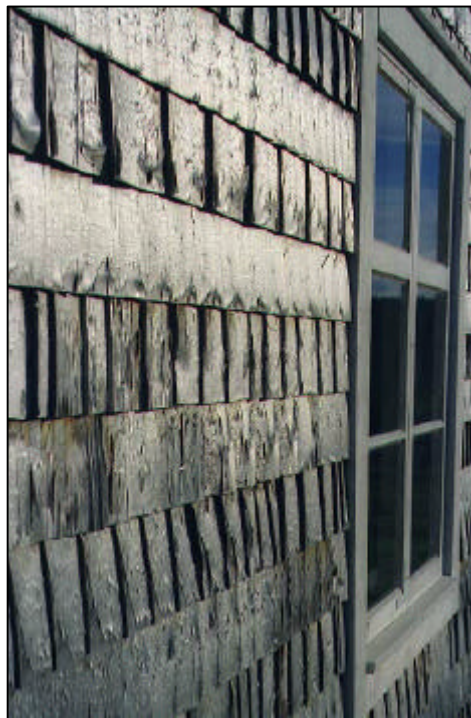
Den valda platsen var ett mycket gynnsamt läge för odling och boskapsskötsel. Genom att förlägga åkertegarna i sydslutningens övre del var kornet bättre skyddat mot tidiga frostnätter. Det var dessutom mycket bördigt här och det sägs att när höet tog slut på granngårdarna fanns det alltid hö att köpa i Delliknäs. I omgivningarna kring nybygget fanns dessutom gått om naturliga strandängar och myrslättermarker. De naturliga strandängarna röjdes från buskar och sly och genom årliga översvämningar av vårfloden blev ängarna högproduktiva. Även många av myrarna var rika på örtrik vegetation, sjöfräken och starr. I den sluttande terrängen översilades myrarna av rinnande vatten och myrarna blev därigenom syresatt så att näring frigjordes, vilket gynnade växtligheten.

Ekonomi var baserad på självhushållning, man utnyttjade de resurser som fanns tillgängliga och tillverkade allt som behövdes på nybygget. Jordbruket och boskapsskötseln var det väsentliga för nybyggarna i Delliknäs, men fiske och jakt var viktiga komplement i självhushållet. Huvudnäringarna bestod av uppfödning av slaktdjur både för husbehov och avsalu, man hade mjölkkor bl. a. för tillverkning av smör, och dessutom omfattande fårskötsel för husbehov med upp till femtio får. Nybyggarna ägnade sig även åt lite hästuppfödning. Jakten var inriktad på jakt efter räv, ekorre, skogsfågel och snarving av ripa. Fisket var dock betydligt viktigare än jakten och nybyggarna hade båtar utplacerade i vattendrag som Båtsjaur, Laisälven och Dellikälven. Den älv som utnyttjades mest för fisket var Laisälven. Fisket vid Dellikälven nyttjades främst i samband med myrslåttern för att få färsk fisk till maten. Den fisk som fångades var laxöring, harr och sik. Vintertid var männen på nybygget sysselsatta i skogsarbete med timmerkörningar och skogsavverkningar runt om i bygden. Dessutom brände man tjära till husbehov.

En del produkter som tillverkades på nybygget såldes till samerna, fram för allt smör som samerna köpte dels på beställning, men även då de passerade förbi Delliknäs (Hedman 1987:22). De samer som oftast hade vägarna förbi var från Maskaure sameby. Karl Emanuel hade skötesrenar, vilket han skaffade sig genom att köpa ett renmärke av Maskauresamerna och den samebyn skötte sedan de renar som han ägde (Hedman 1987:21).

## Viktiga agrarhistoriska värden

Delliknäs är ett utmärkt exempel på de levnadsvillkor och den markanvändning som var gällande för de fjällnybyggen som utan tillstånd togs upp under sent 1800-tal i väglöst land. Den bebyggelse som ännu finns kvar på platsen ligger här i karaktäristiskt lidläge i övre delen av en sydvästsluttning. Läget var här särskilt gynnsamt för odling och boskapsskötsel med i omgivningarna flera naturliga ängsmarker. Bebyggelsen karaktäriseras av traditionella timmerbyggnader med ett stort antalet ekonomibygnader som visar på självhushållets stora betydelse. Bebyggelsen har även särpräglade drag genom förekomsten av ett boningshus, (som återuppbyggt), med ytterväggar klädda med spån (figur 6) och som speglar nybyggarens vilja till att sätta sin individuella prägel på nybygget. Från åker- och ängsbruket finns på inägomarken många bevarade spår som fossila åkertegar, odlingsrösen, stentippar och oplöjda, tidigare hävdade ängsmarker. Sporadiska rester efter de hägnader som tidigare höll boskapen från inägomarken finns också bevarade. På utmarkerna förekommer en hel del spår efter myrslätter och slätter på naturliga strandängar som visar på ängsmarkernas stora betydelse för foderfångsten. Att även skogen varit en viktig resurs kan utläsas av de spår efter plockhuggning som finns kvar i skogen närmast nybygget.



Figur 6: Det restaurerade boningshusets spånklädda yttervägg.

# Referenser

## Litteratur

Antikvarisk- topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. 1987. *Förteckning över städer och socknar. Del 1 - 3*. Stockholm.

Bylund E. 1956. *Koloniseringen av Pite Lappmark t o m år 1867*. Geographica Nr 30. Uppsala.

Hedman, S-D. 1987. *Delliknäs. Ett nybygge ovanför odlingsgränsen*. Skriftlig B1-uppsats vid etnologiska institutionen vid Umeå universitet.

Hedman, S-D. 1997. *Rapport över fornminnesinventering och kulturhistoriska undersökningar vid Delliknäs, Arjeplogs sn, Lappland*. Silvermuseets rapport nr 14.

Länsstyrelsen i Norrbottens län. 1991. *Naturliga slätter och betesmarker i Norrbotten*. Länsstyrelsens rapportserie nr 7. Luleå.

Länsstyrelsen i Norrbottens län. 1993. *Vårt hävdade Norrbotten*. Program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden i Norrbottens län. Länsstyrelsens rapportserie nr 6. Luleå.

Statistiska centralbyrån och Lantmäteriet KartCentrum. 1992. *Atlas över rikets indelningar i län, kommuner, församlingar och tätorter*. Andra utgåvan. Stockholm.

Sveriges nationalatlas (SNA). 1994. *Berg och jord*. Red. Curt Fredén. Höganäs.

## Tryckta källor

Lodbildsförstoring sv/v, blad/bildspec 889 24h 9cd:08, skala 1:10 000.

Fjällkartan, Arjeplog 25H tryckt 1990

Vegetationskarta 25H Arjeplog tryckt 1992

## Otryckta källor

Landsarkivet i Härnösand, Supplikdiariet 1855, nr 401

Lantmäteriets arkiv i Luleå, (LM Luleå), akt 106:236 och akt 802.

Piteå tingsrätt, köpebrev 1916-04-22 och 1919-06-19